

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅ ԱՎԵՏԱՐԱՆՁԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ (ԱՀԱԸ)  
ՀԱՅՐԵՆԱՆԿԵՐ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՐՑԱՆՈՒՄ\*

Արարատ Վարդանյան

**Բանալի բառեր՝** Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցություն, Արցախ, բարեգործություն, ջրամատակարարման համակարգերի կառուցում, զոհված ազատամարտիկ, բազմանդամ ընտանիք, հովանավորություն, մանկական սնունդ, կրթական և քրիստոնեական դաստիարակություն, ճամբարային ծրագիր:

Հայ ժողովրդի Ավետարանական մեծագույն կազմակերպությունը՝ Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցությունը (ԱՀԱԸ, անգլերեն՝ Armenian Missionary Association of America), հիմնադրվել է Հայ Ավետարանական եկեղեցիների կողմից 1918թ. հունիսի 7-ին ԱՄՆ-ի Մասաչուսեթս նահանգի Ուստոր քաղաքում: ԱՀԱԸ նպատակն է խոսքով և գործով արտահայտել Հիսուս Քրիստոսի սերը մարդկանց նկատմամբ, օգնել հայ ժողովրդին պահպանելու հավատքը, մշակույթը, ազգային ինքնությունը[1]: ԱՀԱԸ բարեգործական ծրագրեր իրականացնող կազմակերպություն է: Ընկերակցությունն իր ծրագրերն իրականացնում է աշխարհի երկու տասնյակից ավելի երկրներում, և անգնահատելի է նրա դերը Սփյուռքի բարոյական, հոգևոր, կրթական, մշակութային ընդհանրության ծնավորման, հայապահպանության և ազգային ինքնագիտակցության զարգացման գործում:

1988թ. դեկտեմբերյան երկրաշարժից անմիջապես հետո ԱՀԱԸ կազմակերպել է սննդի, հագուստի տեղափոխումը Հայաստանի աղետյալ շրջաններ: Մի քանի տարի անց՝ 1991թվականին, Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցության գործունեությունը Հայաստանում էլ ավելի նպատակային օգտագործելու, ընդհանուր գործողությունները կոորդինացնելու համար Երևանում բացվում է ԱՀԱԸ-ի կենտրոնական գրասենյակը և մասնաճյուղեր Գյումրիում, Վանաձորում, Ստեփանավանում, Իջևանում, Սպիտակում, Գորիսում [2]:

Հայ ժողովրդին օգտակար լինելու սկզբունքով ընկերակցությունը համագործակցում է Հայ Ավետարանական, Հայ Առաքելական, Հայ կաթողիկե եկեղեցիների, ՀՀ սփյուռքի նախարարության, կրթության և գիտության նախարարության, աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության, ՄԱԿ-ի Ջարգացման ծրագրի հայաստանյան գրասենյակի, «Թուֆենկյան», «Ջինիշյան», «Հայաստանի մանուկներ», «Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի հայաստանյան Կլոր սեղան» բարեգործական հիմնադրամների, Հայաստանի արդյունաբերողների և գործարարների միության, «Երեխաների պաշտպանության ցանց» միության, «Հայ օգնության ֆոնդ», «Վորլդ Վիժն Հայաստան», «Հայաստանի ծառատունկ» ծրագրի, «Հեյֆեր Փրոջեքտ Ինթերնեյշնլ» հայկական մասնաճյուղի, «Ջարգացման սկզբունքներ», «Շեն» բարեգործական հ/կ, Ֆրանսիայի «Հույս Հայաստանի համար» և այլ կազմակերպությունների հետ: ԱՀԱԸ-ն ՀՀ կառավարության բարեգործական ծրագրերի համակարգման հանձնաժողովի մշտական անդամ է [3]:

\* Հոդվածն ընդունվել է 11.01.20:

Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել խմբագրական խորհրդի անդամ, պ.գ.դ., պրոֆեսոր Է. Մինայանը: 25.01.20:

Հետազոտությունը տպագրվում է Արցախի Հանրապետության կառավարության կողմից հաստատված, Արցախի Գիտական կենտրոնում իրականացվող SCS 19AA-005 գիտական թեմայի շրջանակներում:

Ելնելով արցախահայության տնտեսական կացության թելադրանքից՝ ԱՀԱԸ առաջին սկիզբնապես կազմակերպություններից է, որն իր ընդհանուր ծառայությունների ոլորտում ընդգրկեց նաև Արցախը: ԱՀԱԸ-ն Արցախում գործում է 1995թվականից: Մասնաձյուղը 1998թ. պաշտոնական գրանցում ստանալուց հետո ավելի արդյունավետ դարձրեց իր ծառայությունը: Ընկերակցությունը գրասենյակներ ունի Ստեփանակերտում, Շուշիում, Ասկերանում և Մարտակերտում, որոնց միջոցով իրականացրել և իրականացնում է ծրագրեր՝ սոցիալական, առողջապահական, կրթական, մշակութային, քրիստոնեական դաստիարակության ոլորտներում: Իրականացվում են նաև զարգացման ծրագրեր, որոնց նպատակը տեղի բնակչության համար աշխատատեղերի ստեղծումն է: ԱՀԱԸ-ն իր ծրագրերն իրականացնում է՝ համագործակցելով ԼՂՀ կառավարության և տարբեր հասարակական կազմակերպությունների հետ:

1996թ. սկսած՝ Ընկերակցությունը լայնածավալ ծրագրեր է իրականացրել Մարտակերտի շրջանի Կիչան գյուղում: Կառուցվել է գյուղի բուժկետը, որը Ընկերակցության ամենօրյա ուշադրության կենտրոնում է: Տրամադրվում է դեղորայք, գույք և այլն: Կառուցվել և շահագործման է հանձնվել գյուղի ջրամատակարարման համակարգը: Առանձին ջրախողովակներ են անցկացվել կիչանցիների տներում: Գյուղը լիովին ապահովված է խմելու ջրով: Շինարարական աշխատանքներն իրականացվել են կիչանցիների ուժերով: Վերանորոգվել է գյուղի մշակույթի տունը: Ընկերակցությունը 2003 թվականին ավարտել է նաև Ասկերանի շրջանի Խաչեն գյուղի ջրամատակարարման համակարգի բարելավման ծրագիրը [4]:

ԱՀԱԸ-ն «Էյֆեր Հայաստան», «Ջարգացման սկզբունքներ» կազմակերպությունների համաֆինանսավորմամբ Հայաստանի մարզերում, սահմանամերձ գյուղերում և Արցախում կարիքավոր ընտանիքների համար իրականացնում է անասնապահության խթանման ծրագիր, ինչը նպաստում է գյուղական համայնքում սոցիալական կարիքների ու հոգսերի թեթևացմանը և խնդիրների լուծմանը: Շահառուներին տրամադրվում են կովեր, անասնաբուժական դեղորայք և անց կացվում են դասընթացներ՝ անասնապահության և գյուղատնտեսության վերաբերյալ: Այս ծրագրի նպատակն է շահառուների համար ապահովել սննդի և եկամտի կայուն աղբյուր [5]: Արցախի Հանրապետությունում նշյալ՝ «Ջարգացման գյուղատնտեսական ծրագիրը» գործում է 2012 թվականից, ընդգրկված են 47 ընտանիք [6]: 2019թ. այդ ծրագրից օգտվում են Ասկերանի շրջանի Ուղտասար և Քոռանի համայնքների 10-ից ավելի ընտանիքներ [7]:

«Բժշկական ծառայություն» ծրագրով ԱՀԱԸ-ն Արցախի Հանրապետության առողջապահության նախարարությանը տրամադրել է շարժական բուժարան: 2002թ. Ընկերակցությունն ավարտել է ԱՀ մանկական հիվանդանոցի սոմատիկ բաժանմունքի վերանորոգման աշխատանքը: Ծրագրին օժանդակել է ամերիկյան «Ազլո» կանանց միջազգային կազմակերպությունը: ԱՀ պաշտպանության նախարարության բուժօգնությունը և առողջապահության նախարարությանը տրամադրվել են բժշկական սարքավորումներ և դեղորայք [8]:

Ընկերակցությունը Ղարաբաղյան գրասենյակների միջոցով իրականացրել է «Զոհված ազատամարտիկների և բազմանդամ ընտանիքների խնամակալության» ծրագիր:

Ծրագրի մեջ ընդգրկված են եղել Ստեփանակերտի, Շուշիի, Ասկերանի և Մարտունու շրջանների 325 ընտանիքներ: Եռամսյակային պարբերականությամբ նշված ընտանիքներն ստացել են սնունդ կամ դրամական օգնություն [9]: Կարիքավոր ընտանիքներին տրվում էր հոլանդական «Դորկաս» միջազգային քրիստոնեական բարեգործական կազմակերպության «Դորկասի արկղեր»:

ԱՀԱԸ-ի ուշադրության կենտրոնում են գտնվում հատկապես երեխաները: Ընկերակցությունն արդեն շուրջ երկու տասնամյակ է՝ Հայաստանում և Արցախում իրակա-

նացնում է «Երեխաների հովանավորության» ծրագիր: Ծրագրի մեջ ընդգրկված են Ստեփանակերտի, Շուշիի, Ասկերանի, Մարտունու, Մարտակերտի, Հադրութի շրջանների շուրջ 200 ընտանիքներ: Եռամսյակային պարբերականությամբ նշված ընտանիքները ստանում են դրամական օգնություն, լուծվում են նաև երեխաների կրթական, ամառային հանգստի խնդիրները, իսկ առողջական խնդիրներ ունեցող երեխաներին օգնում են դեղորայք ձեռք բերելու և բուժում ստանալու հարցում:

Ընկերակցության «Մանկական սննդի» ծրագրի նպատակն է օգնել անապահով ընտանիքների նորածիններին, որոնք զրկված են մայրական կաթով սնվելու հնարավորությունից և ունեն առողջական խնդիրներ: Ծրագիրն իրականացվում է Ստեփանակերտում, Շուշիում, Ասկերանում: Մինչև ինը ամսական 140 երեխաներ յուրաքանչյուր ամիս անվճար ստանում են «Humana» և «Similac» կերակրատեսակներ [10]:

ԱՀԱԸ-ն իր ներդրումն ունի նաև կրթական ծրագրերի իրականացման գործում: ԱՀԱԸ-ն ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության, «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի հետ միասին հովանավորեց Դարաբաղի դպրոցների տարրական դասարանների երեխաների համար հինգ անուն դասագրքերի տպագրության աշխատանքները: ՀՀ կառավարության Մարդասիրական օգնության կենտրոնական հանձնաժողովի դիմումի համաձայն՝ 66000 Մանկական Աստվածաշունչ տրամադրվեց Հայաստանում, Դարաբաղում և Վրաստանում ապրող հայ առաջին դասարանցիներին: ԱՀԱԸ-ն ֆինանսավորեց այս ծրագիրը և իրականացրեց այն Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի հետ՝ Հայաստանի Աստվածաշնչային ընկերության օժանդակությամբ [11]: Բացի դրանից, ԱՀԱԸ Երևանի կենտրոնական գրասենյակը ֆինանսական աջակցություն է ցուցաբերել Ստեփանակերտի հմ.1 մանկապարտեզին, հմ.3 միջնակարգ դպրոցին և Շուշիի հմ.1 դպրոցին [12]:

ԱՀԱԸ-ն, բարձր գնահատելով ուսման կարևորությունը, Արցախի բնակչության անապահով խավերի շնորհալի ուսանողների կրթությունը խրախուսելու և այն շարունակելու հարցում նրանց օգնելու նպատակով իրականացնում է «Ուսանողական դրամական նպաստի ծրագիր» ծառայությունը: Դրանից օգտվում են առավել բարձր առաջադիմություն ունեցող ուսանողները:

2016թ. հունվարից Շուշիում և 2017թ. հոկտեմբերից Ասկերանում գործում են երեխաների համայնքապետների ցերեկային «Շոլ» կենտրոնները: Ծրագրում ընդգրկված են 52 դպրոցահասակ երեխաներ: Կենտրոնի նպատակն է բարձրացնել 6-14 տարեկան կարիքավոր երեխաների կրթական մակարդակը, բացահայտել և զարգացնել նրանց ընդունակությունները, վերհանել երեխաների խնդիրներն ու կենտրոնացնել աշխատանքային թիմի ուժերը՝ դրանք լուծելու համար: Ծրագիրն իրականացվում է ԱՀԱԸ-ի և «Միշըն փափթի» հոլանդական կազմակերպության համատեղ ջանքերով [13]: Ընկերակցության Արցախի մասնաճյուղի Ստեփանակերտի գրասենյակում, 1998 թվականից սկսած, կազմակերպվում են նաև անգլերեն լեզվի ուսուցման անվճար դասընթացներ, որոնց մասնակցում են տասնյակ պատանիներ և երիտասարդներ:

1996 թվականից իրականացվում է դպրոցահասակ երեխաների «Ամանորյա և Սուրբ Ծննդյան ծրագիր»: Ծրագրից օգտվում և Ամանորյա նվերներ են ստանում շուրջ 1200 երեխաներ: Ամեն տարի Նոր տարվա և Սուրբ Ծննդի առթիվ Ստեփանակերտում, Ասկերանում, Շուշիում, տեղական իշխանությունների հետ համագործակցելով, կազմակերպվում են տոնական հանդեսներ՝ կարիքավոր ընտանիքների երեխաների համար [14]:

Աստվածաշնչային տեսանկյունով քրիստոնեական դաստիարակությունը ոչ միայն ընդհանուր դաստիարակության անբաժան մասն է, այլև ամբողջությունը, որի նպատակն է աստվածաշնչային ուսուցումների հիման վրա դաստիարակել հայ մանուկներին և պատանիներին: Ընկերակցությունը՝ որպես քրիստոնեական կազմակեր-

պություն, անում է ամեն բան, որ երեխաները, ընդգրկելով ՀԱԸ-ի քրիստոնեական դաստիարակության և գեղարվեստական խմբակներում, կարողանան բացահայտել և զարգացնել իրենց գեղարվեստական նախադրյալներն ու ընդունակությունները և Աստվածաշնչի ուսուցման հիման վրա ստանան համեստ և բարոյական կրթություն: Այս խնդրի իրականացման համար ՀԱԸ քրիստոնեական դաստիարակության բաժինը կազմակերպում է երգի, երաժշտության, քանդակի, նկարչության, դրամատիկական, ձեռնարկեստի և սպորտային տարբեր խմբակներ [15]: Քրիստոնեական դաստիարակության ծառայություններ են մատուցվում Ասկերանի, Շուշիի, Ստեփանակերտի, Կիչան և Վազգենաշեն գյուղերի կենտրոններում: Այս ծրագրին մասնակցում են շուրջ 300 մանուկներ, 100 պատանիներ և 70 երիտասարդներ[16]: Այդ ծրագրի շրջանակներում Ընկերակցության գործունեության կարևոր մասն է կազմում Արցախի երեխաների ամառային հանգստի կազմակերպումը՝ նպատակ ունենալով օգնել կարիքավոր ընտանիքների երեխաներին, ապահովել լիարժեք սննդով, ֆիզիկական և քրիստոնեական դաստիարակության լավագույն պայմաններով:

ԱՀԱԸ-ի «Ճամբարային ծրագրի» շրջանակներում 1996 թվականից Ստեփանակերտի «Կարկառ» ճամբարում կազմակերպվել է Արցախի երեխաների ամառային հանգիստը: Հազարավոր երեխաներ, պատանիներ և երիտասարդներ ամեն տարի վայելել են իրենց ամառային հանգիստը գեղատեսիլ այս ճամբարում: 2003 թվականից երեխաները հանգստանում են ԱՀԱԸ Արցախի մասնաճյուղի Շուշիի «Պետրոսյան» ամառային հանգստի ճամբարում: Կազմակերպվում են նաև բակային ճամբարներ՝ հագեցած մշակութային, մարզական, հայրենագիտական, ուսուցողական, կրթական և քրիստոնեական դաստիարակության բազմաբովանդակ և հետաքրքիր ծրագրերով: Արցախում շուրջ 22 հազար երեխաներ մասնակցել են ամառային ճամբարներին [17]:

Հաշվի առնելով երեխաների նախադպրոցական կրթության և քրիստոնեական դաստիարակության կարևորությունը՝ Ընկերակցությունն ստանձնել է չորս մանկապարտեզների՝ Ստեփանակերտի, Շուշիի, Ասկերանի և Մարտակերտի հովանավորությունը:

Հայ Ավետարանչական ընկերակցության Շուշիի մանկապարտեզը 1999 թվականից հովանավորվում է «Զարլզ և Դորին Բիլեզիթյան» հիմնադրամի կողմից [18]: Տեղ և տիկին Բիլեզիթյանների ֆինանսավորմամբ 2012թ. մանկապարտեզի հարակից տարածքում կառուցվել է նաև խաղահրապարակ, որը նախատեսված է ոչ միայն մանկապարտեզի սաների, այլև այդ թաղամասի բոլոր երեխաների համար [19]:

ԱՀԱԸ Ստեփանակերտի Հակոբ և Լիդիա Բաղդիկյանների անվան երկհարկանի մանկապարտեզը 2001թվականից հովանավորվում է Վաչե և Էլբիզ Բաղդիկյանների կողմից:

Ընկերակցության կողմից 2002թ. ֆինանսավորվել է Ասկերան քաղաքի մանկապարտեզի շենքի վերանորոգման և կահավորման ծրագիրը: Մանկապարտեզի հովանավորն է Կանադայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցությունը[20]: 2018թ. աշնանից մանկապարտեզն անվանակոչվել է բարերար Հակոբ Բասմաջյանի ծնողների՝ Եփրեմ և Զաբել Բասմաջյանների անունով:

Մարտակերտի մանկապարտեզը 2002 թվականից գտնվում է ԱՀԱԸ հովանավորության ներքո: Այն կրում է վեր. Մովսես Ճանպազյանի անունը: 2018թ. վերանորոգումից հետո նախադպրոցական հաստատությունն ունի ջեռուցման համակարգ, նոր սանհանգույց, ապահովված է կահույքով[21]: Երեխաների համար ստեղծված են բոլոր պայմանները՝ հանգիստը, կրթական ու դաստիարակչական աշխատանքներն իրականացնելու համար: Մանկապարտեզում մեծ ուշադրություն է դարձվում երեխաների նախադպրոցական կրթությանն ու հայեցի դաստիարակությանը: Մանկապարտեզների

բացումը նպաստում է նաև տեղերում բնակչության համար աշխատատեղերի ստեղծմանը:

ԱՀԱԸ ֆինանսավորմամբ 2002թ. իրականացվել են Հաղորթ քաղաքի մանկապարտեզի շենքի վերանորոգման աշխատանքները, և մինչև 2016 թվականը մանկապարտեզը գործել է ընկերակցության հովանու ներքո [22]:

Ստեփանակերտի, Շուշիի, Մարտակերտի, Ասկերանի մանկապարտեզներ են հաճախում շուրջ 400 երեխաներ: ԱՀԱԸ Արցախի մանկապարտեզները մշտապես մասնակցում են ԱՀ կրթության, գիտության և սպորտի նախարարության կողմից կազմակերպվող միջոցառումներին, մրցույթներին և բազմիցս արժանացել են պատվոգրերի և շնորհակալագրերի [23]:

Ներկայումս ԱՀԱԸ-ն շարունակում է իր ազգանվեր ծառայությունը արցախահայության համար: Խոսելով կազմակերպության կատարած աշխատանքների մասին՝ ԱՀԱԸ գործադիր տնօրեն Զավեն Խանջյանը նշել է. «Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցությունը կարող է հպարտությամբ հայտարարել, որ անկախության առաջին օրերից եղավ Արցախում և իր ծառայությունները սկսեց մատուցել: Արցախը մեր գերխնդիրների կիզակետն է: Արցախի անկախության հզորացումը, խարսխումը գերխնդիր է ազգի համար: Բոլորս պարտավոր ենք հնարավոր ամեն բան անել՝ օգտակար լինելու Արցախին, հզորացնելու Արցախի պետությունը: Շահել ենք պատերազմը, բայց ոչ խաղաղությունը, ինչը տակավին շարունակում է որպես տագնապ մնալ թե՛ Հայաստանի, թե՛ Սփյուռքի, թե՛ Արցախի համար: Մենք պետք է օգտագործենք մեր կարողությունները, որպեսզի շահենք Արցախի խաղաղությունը:

Արցախի ժողովուրդը չի կարող իր հանգիստ, արժանապատիվ կյանքը շարունակել, երբ տակավին խաղաղության ապահովությունը չկա»[24]:

Բարձր գնահատելով ԱՀԱԸ ավելի քան քսանամյա գործունեությունը՝ ընկերակցության 100-ամյա հոբելյանի առիթով Արցախի Հանրապետության նախագահը ԱՀԱԸ գործադիր տնօրեն Զավեն Խանջյանին պարգևատրեց «Երախտագիտություն» մեդալով:

## ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցություն, Հայաստան, Տեղեկագիր 2017, Երևան, 2018, էջ 7:
2. «Հայաստանյայց Ավետարանական եկեղեցի», 1998, հմ.3, էջ 22:
3. Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցություն, Հայաստան, Տեղեկագիր 2016, Երևան, 2017, էջ 8:
4. Մինայան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-Սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Ստեփանակերտ, 2010, էջ 102-103:
5. Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցություն, Հայաստան, Տեղեկագիր 2015, Երևան, 2016, էջ 22:
6. Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցության ծրագրերը Արցախում, Ստեփանակերտ, 2017, էջ 4:
7. «Ազատ Արցախ», 23 նոյեմբերի 2019:
8. Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցության ծրագրերը Արցախում, Ստեփանակերտ, 2017, էջ 6:
9. Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցության ծրագրերը ԼՂՀ-ում, Ստեփանակերտ 2002, էջ 1:
10. Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ծրագրերը Արցախում, Ստեփանակերտ, 2017, էջ 4-5:

11. «Հայաստանյայց Ավետարանական եկեղեցի», 1998, հմ.3, էջ 23:
12. Հայաստանի ազգային արխիվ, ֆ. 1173, ց.3, գ.79, թ..71:
13. Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցություն, Հայաստան, Տեղեկագիր 2018, Երևան, 2018, էջ 81:
14. Նույն տեղում , էջ 7:
15. Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., նշվ. աշխ., էջ 104:
16. Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցության ծրագրերը ԼՂՀ-ում, Ստեփանակերտ, 2016, էջ 6:
17. Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցության ծրագրերը Արցախում, Ստեփանակերտ, 2017, էջ 5:
18. «Հայաստանյայց Ավետարանական եկեղեցի», 2005, հմ.4, էջ 18:
19. «Ազատ Արցախ», 30 հոկտեմբերի, 2012 :
20. ԼՂՀ պետական արխիվ, ֆ.180,ց.1, կ-9,պ.մ.43,թ.31:
21. AMAA NEWS Armenian Missionary Associaton of America, January-February-March 2019 LIII1, Paramus, p.15.
22. ԼՂՀ պետական արխիվ, ֆ.180,ց.1, կ-10, պ.մ.45, թ.8,տես նաև, ֆ.180, ց.1, կ-11, պ.մ.50,թ.33:
23. Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցություն, Հայաստան, Տեղեկագիր 2017, էջ 71:
24. Նույն տեղում, էջ 34:

#### **ԱՄՓՈՓԱԳԻՐ**

#### **Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցության (ԱՀԱԸ) հայրենամվեր գործունեությունը Արցախում Արարատ Վարդանյան**

Հայ ժողովրդի Ավետարանական մեծագույն կազմակերպությունը՝ Ամերիկայի Հայ Ավետարանչական ընկերակցությունը (ԱՀԱԸ) հիմնադրվել է Հայ Ավետարանական եկեղեցիների կողմից 1918թ. հունիսին ԱՄՆ-ի Մասաչուսեթս նահանգի Ուստոր քաղաքում: ԱՀԱԸ բարեգործական ծրագրեր իրականացնող կազմակերպություն է: Նպատակն է խոսքով և գործով արտահայտել Հիսուս Քրիստոսի սերը մարդկանց նկատմամբ, օգնել հայ ժողովրդին պահպանելու հավատքը, մշակույթը, ազգային ինքնությունը: 1991թ. Երևանում բացվում է ԱՀԱԸ-ի կենտրոնական գրասենյակը և մասնաճյուղեր Գյումրիում, Վանաձորում, Ստեփանավանում, Իջևանում, Սպիտակում, Գորիսում: ԱՀԱԸ-ն առաջին սիյուռքահայ կազմակերպություններից է, որն իր ընդհանուր ծառայությունների ոլորտում 1995թ. ընդգրկեց նաև Արցախը: Ընկերակցությունը գրասենյակներ ունի Ստեփանակերտում, Շուշիում և Ասկերանում, որոնց միջոցով իրականացնում է բարեգործական ծրագրեր սոցիալական, առողջապահական, կրթական, մշակութային, քրիստոնեական կրթության և դաստիարակության ոլորտներում:

РЕЗЮМЕ

**Патриотическая деятельность армянской Евангелистской ассоциации Америки (АЕА) в Арцахе**  
**Арарат Варданян**

**Ключевые слова:** Армянская Евангелистская Ассоциация Америки, Арцах, благотворительность, строительство систем водоснабжения, скотоводческий, здравоохранительный, опекунов над семьями погибших борцов за свободу и многодетными семьями, опекунов над детьми, детское питание, образовательное и христианское воспитание, осуществление лагерных программ, спонсирование детских садов.

Армянская Евангельская Ассоциация (АЕА) как крупнейшая организация создана армянскими Евангельскими церквями в июне 1918г. в городе Вустер (штат Массачусетс) США. АЕА – организация, осуществляющая благотворительные программы. Ее цель – выражать словом и делом любовь Иисуса Христа к людям, помочь армянскому народу сохранить веру, культуру и национальную самобытность. В 1991г. было открыто центральное представительство этой Ассоциации в Ереване, а также филиалы в Гюмри, Ванадзоре, Степанаване, Иджеване, Спитаке и Горисе. АЕА – одна из первых организаций армянской диаспоры, которая своей общей деятельностью в 1995году охватила Арцах. АЕА имеет свое представительство в Степанакерте, Шуши и Аскеране, через которые осуществляет ряд программ в Арцахе: благотворительную, социальную, здравоохранительную, культурную, а также в области христианского просвещения и воспитания.

SUMMARY

**Patriotic Activity of the Armenian Missionary Association of America (AMAA) in Artsakh**  
**Ararat Vardanyan**

**Keywords:** Armenian Evangelical Association of America, Artsakh, charity, construction of water supply systems, cattle breeding, health care, guardianship over the families of the fallen freedom fighters and large families, guardianship over children, baby food, educational and Christian upbringing, implementation of camp programs, sponsorship of kindergartens.

The Armenian Missionary Association of America /AMAA/ being the largest of its kind was founded by the Armenian Evangelical churches in Worcester, Massachusetts, USA, in June, 1918. AMAA is an organization which carries out charitable programs. Its aim is to express Jesus Christ's love to people and help the Armenian people preserve belief, culture and national identity. In 1991 a central office of this association was opened in Yerevan, and branches of this office in Gumri, Vanadzor, Stepanavan, Ijevan, Spitak and Goris. AMAA is one of the first organizations of the Armenian diaspora which involved Artsakh into its general activity in 1995. AMAA has its representative offices in Stepanakert, Shushi, Askeran and carries out a series of programs in Artsakh such as: charitable, medical, social and cultural as well as the in the field of Christian education and instructions.